

Dolderse Kroniek

Villa Chr. Pleines ca. 1910

11^e jaargang nr. 1 – januari 2008

uitgave van de
Historische Vereniging Den Dolder

Historische Vereniging Den Dolder

Opgericht 9 april 1997.

11e jaargang nr. 1, januari 2008

Verschijnt in de maanden: januari, mei en september.

Bestuur

Voorzitter: Wim Moens, Bremlaan 13
3735 KH Bosch en Duin
tel. 030-2287756
wdmoens@hetnet.nl

Secretaris: Petra Koek, Dolderseweg 230,
3734 BR Den Dolder.
tel. 030-2258492
mpkoek@wanadoo.nl

Penningmeester: Leo Kok, Eekhoornlaan 43,
3734 GW Den Dolder
tel. 030-2285890

Redactie en Layout

Frits Stuurman
Hezer Enghweg 122
3734 GV Den Dolder
tel. 030-2280163
fritsstuurman@casema.nl

Druk

Drukkerij Neo Print Grafische Producties
Beukenlaan 86b, 3762 AK Soest
tel. 035-6013255

Tekstvoorstellen en reacties naar de redactie.

Alle rechten voorbehouden.

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Den Dolder.

De contributie bedraagt 13.60 Euro per jaar.

Betaling is mogelijk: Contant bij de penningmeester,
of op postrekening 7739816 t.n.v. **Historische Vereniging Den Dolder**.

De homepage op internet van de vereniging is:
<http://www.geocities.com/albvs/dendolder>

ISSN: 1389-0026

Redactioneel

In dit nummer het laatste deel van de School met den Bijbel. Rob Haars maakte voor ons in totaal 15 delen, gebruik makend van het Notulenboek. Een wereld van verschil met het heden ging voor ons open. Dank aan de schrijver. Alle reden nu eens een foto van de schrijver bij dit artikel te plaatsen

Harm Sok brengt ons het eerste deel van een artikel over de Elektriciteitsvoorziening van Den Dolder. We moesten stroom importeren van buiten de gemeente Zeist.....

De Begraafplaats "Het Stille Hofje" geeft steeds weer stof tot schrijven. Dit keer gaat het over Gerrit Daalmeijer en zijn vrouw Metje

Frits Stuurman

Eene school met den Bijbel (15e en laatste deel)

Door Rob Haars

Hoewel het notulenboek nog voldoende stof biedt voor een aantal artikelen, komt met het onderhavige artikel een eind aan de serie.

Als schrijver, of misschien beter gezegd als samensteller, kon ik een keuze uit de notulen snel maken. De notulist, de secretaris van het schoolbestuur, schreef een en ander in een prettig leesbare, verhalende stijl. Gezien vanuit de hedendaagse optiek waren er zeer zeker zaken die opvielen. Het respecteren van geschreven en ongeschreven regels sprong mijns inziens het meest in het oog. Echter, naarmate de reeks vorderde, kreeg ik meer begrip voor wat zich toentertijd in en rond de school afspeelde, waardoor het moeilijker werd in de verbindende tekst een kritische noot te plaatsen.

Op 3 oktober 1919, aan het eind van de vergadering,

“deelt de Heer Lasterie nog mede dat er binnenkort herhalingsonderwijs zal worden gegeven. Waarschijnlijk te beginnen volgende week vrijdag van 7 tot 9 uur. Medegedeeld wordt dat de Heer Boogaerd zich bereid verklaard heeft de leermiddelen voor de herhalingsschool voor rekening van de firma te nemen.”

Het bestuur komt dat jaar nog een maal bijeen. Het is dan eind november.

“V/d Veen maakt nu de school schoon en maakt de kachels aan. Hij wil voor het schoonmaken f 3,- hebben. Goed gevonden. Het schoonmaken van de kachels blijft op 30 cts. Vacanties doorbetalen.

De Heer Lasterie heeft nog geen antwoord op zijn vraag of vuur en licht voor het herhalingsonderwijs wordt vergoed. Het personeel van de herhalingsschool staat in dienst van het Bestuur en wenscht een aanstelling. Uitgesteld. Als wij geen subsidie krijgen zou het salaris uit het reservefonds worden betaald. De Heer Lasterie zal nog eens bij de Schoolopzieners informeren.

Besproken wordt het overnemen van de school en huis door de Gemeente. De gebouwen staan op naam van de Vereeniging. De opbrengst daarvan zou, zoals de Voorzitter zegt, gebruikt worden voor de stichting van een kerkgebouw alhier.”

Rob Haars, de schrijver van deze artikelenreeks.

Pas in maart van het jaar daarop komt het bestuur weer ter vergadering bijeen.

“Door Mej. Becker wordt handwerkonderwijs gegeven buiten de gewone lesuren en kan daarvoor Rijksvergoeding worden bekomen, door een request aan de Koningin te richten, door tusschenkomst van het Gemeente Bestuur. Den Heer Lasterie zal het daarvoor bestemde formulier aan den secretaris doen toekomen.

De Heer Lasterie deelt mede dat vuur en licht voor het herhalingsonderwijs niet wordt vergoed.

Betreffende de openbare les op Goeden Vrijdag wordt opgemerkt, dat er vorig jaar weinig belangstelling was, hetgeen voornamelijk kwam omdat aan de Zeepfabriek op dien dag gewerkt wordt.

De Heer Lasterie brengt ter sprake de opheffing van de Zondagschool. De Heeren onderwijzers meenen, dat die zeer goed gemist kan worden. De Heer Pleines merkt op, dat de Heer Prang oprichter van de school is, en hij het daarom gewenscht acht, deze zaak met hem te bespreken.”

Het laatste agendapunt van de vorige vergadering wordt op 5 mei 1920 als eerste aan de orde gesteld.

“Betreffende de Zondagschool (zie vorige notulen) is besloten die op te heffen.

De Voorzitter vraagt of den Heer Lasterie vergunning had naar de Deputaten vergadering te gaan. Hij had den secretaris gevraagd zijn zoon Jan, die lang ziek is geweest, zoo nu en dan les mocht geven, hetgeen deze had goed gevonden. In dien tijd is de Heer Lasterie naar de bedoelde vergadering geweest. Hij erkent daartoe geen toestemming te hebben gevraagd, doch dit in 't vervolg te zullen doen.

De Voorzitter wenscht door eene Algemeene Vergadering uitgemaakt te zien, dat bij overneming van de school en woning, de eventuele opbrengst daarvan aan de schenker terugkomt.”

Wat betreft de agendapunten is erop 21 mei 1920 niets nieuws onder de zon.

“De notulen worden gelezen en geteekend. Naar aanleiding daarvan, deelt de Heer Lasterie mede, dat de herhalingsschool nu geëindigd is en bezocht werd door 25 à 26 leerlingen, een paar vielen eraf, maar over het algemeen zijn zij trouw opgekomen. Alleen de opkomst van de meisjes liet wel eens wat te wenschen over. Dank zij de bereidwilligheid van den Heer Boogaerd zijn de lessen prettig geëindigd en kon aan elk nog een klein aandenken worden uit

gereikt. De Voorzitter zegt den Heer Boogaerd hiervoor dank.

Betreffende de gelijkstelling van de scholen, merkt de Voorzitter op, dat, volgens het voorstel van wet, de bedoeling is de gebouwen over te nemen. Nu is de vraag, wat doen wij met de eventueele opbrengst? De school is, zooals gij allen weet, door mij den Voorzitter gesticht en ik stel voor om het geld dat de gebouwen opbrengen weer aan den gever te doen teruggaan. De secretaris meent dat het zal afhangen van de juiste woorden van de wet en het wel gewenscht is een zeker bedrag te behouden, b.v. f 5000.-. Hij stelt voor om de eventueele opbrengst van het huis, school en erf weer aan den schenker terug te laten gaan, behoudens een bedrag van 5000,- (vijf duizend gulden) die vrij op naam van onze Vereeniging blijven staan., tot zoolang het noodig blijkt te zijn, waaromtrent de Algemeene Vergadering later beslist. Dit voorstel wordt met op een na algemeene stemmen aangenomen, 1 stem was blanco.

Nog wordt medegedeeld, dat de lokalen in de Zeepfabriek, die nu voor

voordigt, terwyl ook enige onderwijzers tegenwoordig waren! De Heer van der Meer vindt zelfs een vergadering zeer nuttig en hoopt dat die mede zullen worden gehouden.
De Heer Lasterie zegt dat het in zijn huis erg gekecht heeft. Dit zal nagezien worden. De kachel in het lokaal van den Heer Lasterie rookt erg, terwijl hij ook de aandacht erop vestigt dat het in school een huiskamer zeer erg noodig heeft.
Naerna sluiting met dankzegging
Chr. Pleines Voorzitter
G. W. Schouwen Secretaris

Stuk tekst uit het "Notulen-Boek van de Vereeniging "Eene school met den Bijbel" te Doldersche Weg te Zeist" van de vergadering van 23 januari 1918 met handtekening van Chr. Pleines, als voorzitter van het schoolbestuur.

kerkdiensten worden gebruikt, voor dat doel in gebruik blijven, doch mocht de Vennootschap ze zelf noodig hebben, dan verplicht zij zich daarvoor een even goede gelegenheid te stichten in de buurt om het kerkhof. Een 50 à 100 m. daar vandaan. De juiste plaats is moeilijk aan te wijzen."

Op 1 oktober 1920 doet de heer Pleines een mededeling van persoonlijke aard.

"De Voorzitter zegt dat hij voor langen tijd naar Zwitserland gaat en misschien naar Indië, zoodat hij genoodzaakt is als Voorzitter van het Bestuur te bedanken. Hij heeft Dr. v/d Spek gepolst en deze is wel bereid een eventueele benoeming tot Bestuurslid te aanvaarden. Men meent dat de Heer Boogaerd, die anders wel geschikt werd geacht om als Voorzitter op te treden, de Statuten der Vereeniging niet zou kunnen onderteekenen. De Voorzitter en Secretaris zullen hem dat vragen. Weigert hij, dan worden als candidaat gesteld. Dr. J. v/d Spek en G. v. Overeem.

Alvorens te sluiten, zegt de secretaris dat het hem, dat het hem en zeker ook het geheele Bestuur, leed doet dat de Voorzitter aftreedt en zegt hem dank voor het vele door hem voor de school te den Dolder te hebben gedaan. Er heerschte in het Bestuur steeds een aangename verhouding."

In de algemene vergadering, een week later, maakt de heer Pleines nu ook zijn vertrek aan de ouders bekend.

"De Voorzitter deelt mede, dat hij wegens vertrek naar het buitenland, moet aftreden en er dus een ander in zijn de plaats moet worden gekozen. Door het bestuur worden als candidaten genomend, de Heeren Dr. J. van der Spek en G. van Overeem. Gevraagd wordt of ook de dames mee mogen stemmen. De statuten verbieden dit echter, daar Art. 3 zegt: Alleen mannelijke leden boven de 20 jaren hebben stemrecht. Het meerendeel der aanwezigen is er voor om die belemmering op te heffen. De statuten zullen dus gewijzigd moeten worden.

Betreffende de herhalingschool deelt de Heer Lasterie mede, dat daarvoor leerlingen zijn opgeroepen, maar dat zich slechts 5 of 6 hebben aangemeld, waaronder 4 meisjes. De Heer Lasterie meent daarvoor twee oorzaken te kunnen noemen n.l. dat de school dit jaar geen leerlingen heeft afgeleverd die hier zijn blijven wonen, terwijl de anderen zich misschien te oud gevoelen. Volgens de nieuwe wet moeten er minstens zes leerlingen voor een klas zijn. Vuur en licht krijgt het Bestuur niet vergoed. Mevrouw Dr. v/d Spek vraagt of die paar leerlingen niet in een gewone huiskamer les kunnen krijgen. Dat bespaart vuur en licht. De Heer van Manen zegt, dat hij Natuurkunde-les moeilijk in een huiskamer zou kunnen geven. Besloten wordt, de herhalingschool zoo eenigszins mogelijk te laten door gaan.

De Heer A. Lasterie, Hoofd der Chr. School te Den Dolder, gemeente Zeist, vierde op 1 Juli zijn 40-jarig onderwijzers-jubileum. De jubilaris begon zijn loopbaan te Arnhem, was daarna achtereenvolgens onderwijzer te Renkum en Wageningen; vertrok in 1904 als hoofd naar Marken en kwam in 1911 naar Den Dolder, waar hij zich nog met frissche krachten aan de jeugd wijdt.

Krantebericht na de jubileumviering op 1 juni 1929

Met het genotuleerde met betrekking tot het 12½-jarig bestaan van de school wil ik de serie artikelen besluiten.

“Ook de bewoners van den Dolder, van alle gezindten, hebben op milde wijze bijgedragen aan om op onbekrompen wijze te kunnen feest vieren. Waar allerwegen zooveel tweedracht heerscht op allerlei gebied, daar doet het weldadig aan dat menschen van zoo verschillende richting het feest van onze Christelijke school zoo eensgezind hebben gesteund.”

De Heer Reberg vraagt nu het woord en deelt mede, dat hem namens de ouders verzocht is, den scheidende Voorzitter hartelijk dank te zeggen voor het vele dat hij gedurende zoovele jaren, voor onze school heeft gedaan. De secretaris stelt voor den Heer Pleines als Eere-Voorzitter te benoemen, welk voorstel met applaus wordt aangenomen. De Voorzitter dankt den Heer Reberg en neemt zijn benoeming tot Eere-Voorzitter gaarne aan, terwijl hij mededeelt van plan te zijn elk jaar eens hier te komen.”

De heer Pleines sluit met het neerleggen van de voorzittershamer een belangrijke periode voor de school af. Hij kon uiteraard toen niet bevroeden dat de schooldeur in 2001 voorgoed zou worden gesloten.

Elektriciteitsvoorziening in Den Dolder.

Door Harm Sok

Voor kunstverlichting werd vroeger gebruik gemaakt van kaarsen en petroleum. Later toen de gasfabriek haar intrede deed, gebruikte men ook veel gaslicht. Aan het einde van de negentiende eeuw werd in Nederland elektrisch licht ingevoerd. Sommigen vonden wel dat elektrisch licht gevaar kon opleveren bij aanraking. En het felle licht kon ook schadelijk zijn voor de ogen. Maar anderen vonden dat de gezichtsscherpte door dit soort licht werd verbeterd. De kleuren kwamen ook beter uit. Bij het aanraken van een lichtbron ontstond geen brand zoals dit wel het geval was bij kaarsen, petroleumlicht en gaslicht.

De eerste elektriciteitscentrale in Nederland werd gebouwd in Rotterdam. Deze werd op 3 november 1894 in gebruik genomen. Daarna werden er in het land nog vele centrales gebouwd.

In de provincie Utrecht werden ook centrales gebouwd. In Baarn aan de Gaslaan in 1897. In Driebergen aan de Buntlaan in 1898. In 1899 volgden Maarssen en Abcoude.

De Bilt

Enige inwoners van de gemeente de Bilt vroegen in 1902 het gemeentebestuur van de Bilt de bestaande petroleumverlichting te vervangen door het modernere verlichtingsstelsel: de elektrische verlichting. Ze waren van mening dat door het verhogen van het levenscomfort, het buiten wonen van gegoede stedelingen gestimuleerd zou kunnen worden. Dat zou weer ten goede komen aan de algemene baten der gemeente.

In Utrecht had men ook plannen voor het bouwen van een elektriciteitscentrale. Het college van Burgemeester en Wethouders van de Bilt had al een onderzoek laten doen. Het was mogelijk een verlichtingsstelsel van aerogeengas of acetyleneengas te laten aanbrengen. Ze had daarvoor een begroting laten opstellen.

Nu vroegen ze op 24 maart 1903 advies aan het Bureau voor Electrotechnisch Onderzoek, de heren C.D. Nachtegaal Versteeg & Dr. F.M. Cohen uit Amsterdam. De begroting voor aerogeengas en acetyleneengas systemen werd hierbij gevoegd. Het antwoord kwam al op 17 april 1903. Dit bureau stelde de volgende mogelijkheden voor:

- 1° De lichtvoorziening door de Gemeente Utrecht te laten leveren, hetzij met gas, hetzij met elektriciteit.
- 2e Het bouwen van een eigen elektriciteitscentrale
- 3e Het bouwen van een aerogeengasfabriek.

De lichtvoorziening door Utrecht te laten leveren werd door dit bureau afgeraden. Ten eerste, omdat dit kostbaar voor de consument zou worden. Ten tweede omdat

de Gemeente de Bilt daarin haar onafhankelijkheid prijs zou moeten geven. Daar kwam nog bij, dat men rekening moest houden met de technische moeilijkheden door de afstand de Bilt - Utrecht. Daarna werden nog enige moeilijkheden gemeld zodat alleen de mogelijkheden 2 en 3 overbleven. Het aanbrengen van elektrisch licht werd wel als eerste aanbevolen.

Het adviesbureau ging nu een begroting opstellen voor het inrichten van een elektriciteitscentrale. Men ging uit van 100 straatlantaarns en 100 percelen met een gemiddelde ligging van 50 meter vanaf de distributieleidingen. Het zou wenselijk zijn het gehele etmaal stroom te leveren. Het advies was om gelijkstroom te leveren van 2 x 220 volt.

De leidingen zouden bovengronds aangelegd moeten worden met vangnetten bij kruisingen van elektrische leidingen. De bouw van de centrale zou dan naar schatting f 20.865,00 kosten. Exclusief de kosten van de grond en kolenopslagplaats. Daar kwamen de kosten van het leidingnet nog bij.

De totale kosten zouden dan ongeveer f 39.900,-- bedragen.

Ging men de lichtbronnen, aerogeengas, acetyleneengas en elektrisch met elkaar vergelijken, dan zou men met elektrisch licht tussen de 10 en 20% duurder uit zijn. Dat verschil kon men beter accepteren, als men ook het gemakkelijker plaatsen van de elektrische leidingen en lampen t.o.v. de andere systemen in beschouwing nam.

De 'Utrechtsche Machinefabriek Louis Smulders & Co' zond op 27 juli 1903 een aantal blauwdrukken van de installatie die zij hadden aangelegd in Baarn naar de Bilt. Dit bedrijf was bereid ook een dergelijke installatie in de Bilt aan te leggen.

Op 25 mei 1905 werd door de gemeenteraad van de Bilt concessie verleend aan de "N.V. Electriciteit Mij de Bilt" (E.M.B.) voor het bouwen van een centrale.

De E.M.B diende te zorgen voor elektrische stroom voor verlichting en beweegkracht. Maar ook voor het leggen van elektrische leidingen in en over de grond en het water. De concessie zou eindigen op 31 december 1935. In de concessie werd opgenomen dat:

- a. in de openbare straatverlichting moest worden voorzien van een half uur na zonsondergang tot 12 uur 's nachts. (Dat omvatte de straatverlichting van het oude dorp en enkele lantaarns bij het station.)
- b. een half uur na zonsondergang tot een uur voor zonsopgang voor de lantaarns bij het gemeentehuis.

Men diende uiterlijk binnen 12 maanden na het raadsbesluit een elektrisch centraalstation te hebben ingericht. Dus voor 25 mei 1906. En de hoofdleidingen moesten zijn aangelegd langs de Utrechtscheweg en vandaar langs de

'Soestdijkscheweg' tot 100 meter voorbij de spoorbaan van de 'Nederlandsche Centraal Spoorweg Maatschappij'. De Prins Hendriklaan, Spoorlaan, Nachtegaallaan, Boschlaan en Park Vogelzang dienden eveneens van elektriciteit te zijn voorzien. Daarna volgden nog enige lanen en wegen die voor genoemde datum van verlichting voorzien moesten worden.

De centrale in de Bilt werd gebouwd aan de Nieuwstraat en werd eind 1905 in gebruik genomen. Deze centrale leverde 220 volt gelijkstroom.

Gelijkstroom heeft het nadeel dat het niet getransformeerd kan worden naar een hogere spanning. Het verlies over grotere afstanden wordt door de gebruiker direct opgemerkt en als hinderlijk ervaren. Voor transport over grotere afstanden is draaistroom of wisselstroom beter. Deze stroomsoort kan eenvoudig getransformeerd worden naar een hogere spanning. Na het transport wordt deze hoogspanning met een transformator weer op gebruikersniveau gebracht. Van het verlies door de grote afstand merkt de gebruiker niets. Een transformator heeft geen bewegende delen en is daardoor goedkoop in onderhoud.

Snel werd het bovengrondse leidingnet aangelegd in de straten die in de concessie stonden vermeld. De jaren daarna werd het elektriciteitsnet, door de vele aanvragen, steeds verder uitgebreid.

Bosch en Duin

Op 29 januari 1902 werd de N.V. Maatschappij Bosch en Duin tot Exploitatie van onroerende goederen te Amsterdam opgericht. Op 29 februari werd een stuk grond aangekocht tussen de Amersfoortseweg en de Paltzerweg tot aan de Dolderseweg totaal 350 hectaren groot. Op 2 mei 1902 werd het stuk grond tussen de Paltzerweg en de spoorlijn erbij gekocht ter grootte van 18 hectaren. Ook werd het gebied ten westen van dit laatste perceel erbij gekocht, gelegen in de gemeente De Bilt ter grootte van 55 hectaren. Een stuk grond tussen de Paltzerweg en de spoorlijn grenzend aan de Dolderseweg was niet bij de koop betrokken. Dit perceel maakte sinds 1901 deel uit van de Stichting Padua. Daar stichtte pater A. Weyers de roomskatholieke reclasseringsinrichting. Op dit perceel, nr. 1014, werden in 1905 twee woonhuizen gebouwd.

Aan de 'Amersfoortsche Straatweg' was de Uitspanning "De Pan" gevestigd. Het eerste huis in Bosch en Duin werd gebouwd in 1902 aan de Duinweg door de dames Royaards uit Utrecht. In 1903 werd het huis 'Petershof' aan de Baarnseweg gebouwd. In 1904 de villa 'Zonnehof' aan de Mesdaglaan. Vele andere zijn daarna gevolgd zoals in 1905 aan de Duinweg de villa Hoogduin.

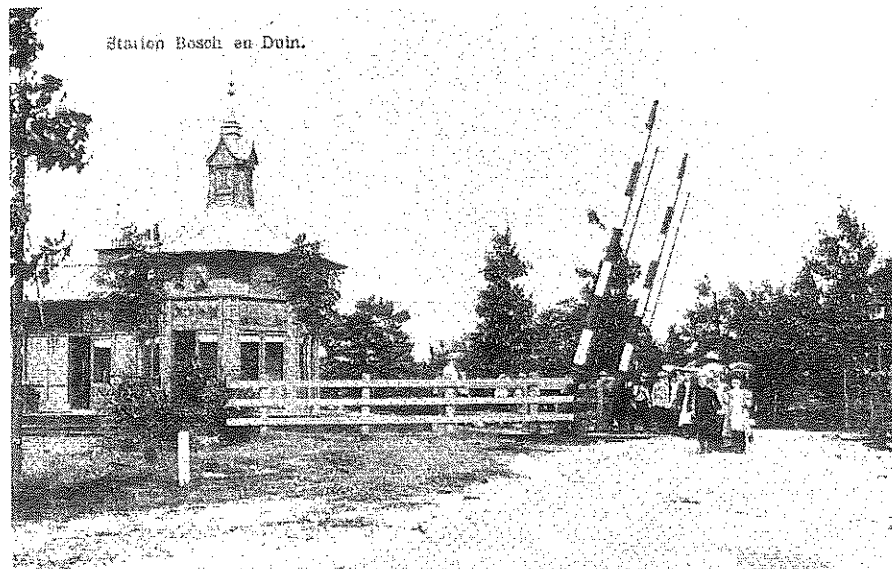
Villa Hoogduin, foto ca 1910, Coll. Van de Poll-Stichting

Utrechtse Gezondheidskolonie gebouwd in 1906

Aan de Duinweg werd in 1906 een villa gebouwd door H. Tjabring uit Utrecht. In 1909 werd dit pand vergroot en geschikt gemaakt voor de Utrechtse Gezondheidskolonie bestemd voor Utrechtse kinderen.

In 1906 werd een station geplaatst aan het buurtspoor Utrecht - Zeist nabij de Duinweg. De fraaie kiosk die bij het Rond te Zeist stond werd in 1907 hierbij geplaatst als stationsgebouw. Aan de Spoorlaan vestigde zich per 8 juni 1906 wijnhandelaar A.J. Baars. In 1910 werd namens de N.V. Bosch en Duin, de uitspanningboerderij Bosch en Duin gebouwd, het huidige restaurant De Hoefslag. Als beheerder werd de heer A. van Ginkel aangesteld.

Station Bosch en Duin, ca. 1911

De bewoners van het "Villapark Bosch en Duin" zouden graag in de gelegenheid gesteld worden elektrisch licht te kunnen betrekken. Zij dienden daartoe een verzoek in bij de N.V. Maatschappij Bosch en Duin om hierin te bemiddelen. Op 18 mei 1909 werd een overeenkomst gesloten tussen de E.M.B. en de "N.V. Maatschappij Bosch en Duin" gevestigd te Amsterdam. In deze overeenkomst werd alles vastgelegd omtrent de levering van elektrische stroom in het "Villapark Bosch en Duin".

De E.M.B. werd vertegenwoordigd door haar directeur de heer Lambertus Augustus Sevenhuijsen, wonende te Soesterberg.

De NV Maatschappij Bosch en Duin werd vertegenwoordigd door haar bestuur, de heren:

a. Jhr. Anne Eliza Willem Rutgers van Rozenburg, wonende te Driebergen.

Station Bosch en Duin ca.1911, Coll. Van de Poll-Stichting

- b. Jacobus Josephus Luden, wonende te Amsterdam.
- c. Cornelis Gerhardes van der Muelen, wonende te Bloemendaal.

De overeenkomst hield in grote lijnen het volgende in:

De E.M.B. zou voor 1 September 1909 bovengrondse elektrische leidingen aanleggen in het Villa Park Bosch en Duin. Het moest geschikt zijn voor het voeden van tenminste 250 gloeilampen van 25 normaalkaarsen, bij een gebruik per lamp van 40 Watt tegen een prijs van f. 0,25 per Kilo Watt uur. Voor de komende 10 jaar kreeg ze het recht deze leidingen uit te breiden en aan de wensen van de gebruikers aan te passen.

Ze kreeg ook het recht tot het plaatsen van palen in de berm van de wegen van het villapark. En het leggen van draden en kabels voor het leveren van elektrische stroom langs, in en over de wegen. Het hele gebied was toen nog particuliere grond. Boomtakken die in de weg zaten mochten worden verwijderd. Het werd de E.M.B. toegestaan via deze leidingen ook elektrische stroom naar gebruikers buiten het villapark te vervoeren.

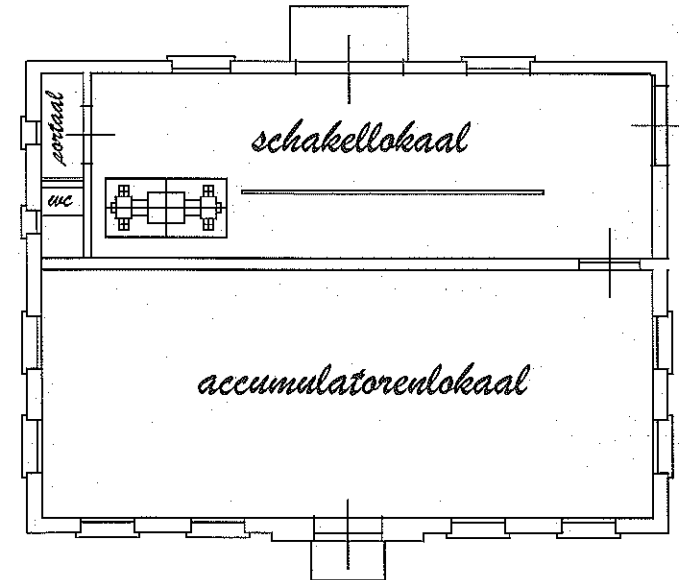
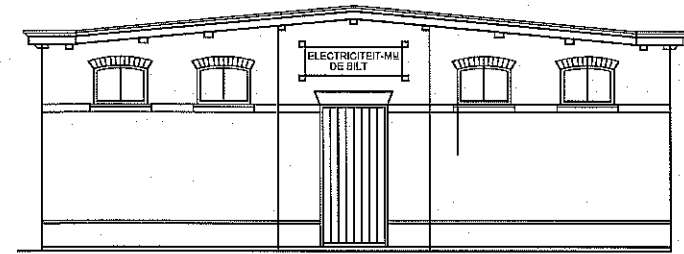
Bij overdracht van de wegen aan derden zou dat recht voor de eerste 10 jaren blijven bestaan. Wanneer de E.M.B. dat wenste, zou ze een stuk grond kunnen kopen van de N.V. Maatschappij Bosch en Duin van tenminste 1000 m² nabij de spoorweghalte Bosch en Duin. De E.M.B. zou daar toestellen kunnen plaatsen voor het verzamelen of opwekken van elektriciteit wanneer dat nodig bleek te zijn. De kosten van de grond zouden dan f 0,35 per m² bedragen.

De Mij Bosch en Duin wilde het recht voorbehouden om op elk tijdstip na 31 december 1935 de overeenkomst te beëindigen. Wanneer na deze datum de overeenkomst zou worden beëindigd, dan zou de Mij Bosch en Duin de aangelegde leidingen tegen de dan geldende waarde kunnen overnemen.

Ook de aangekochte grond moest dan voor dezelfde prijs die er voor was betaald met de daarop aangebrachte bebouwing kunnen worden overgenomen.

De levering van elektrische stroom ging in op 1 september 1909 zoals was overeengekomen.

De stroomlevering vanuit de Bilt was niet eenvoudig. De afstand was te groot voor gelijkstroom waardoor er in de avonduren, wanneer veel stroom werd verbruikt, het voltage flink daalde. Gelukkig had men bij de overeenkomst bedongen

Vooraanzicht en plattegrond accumulatorengedouw

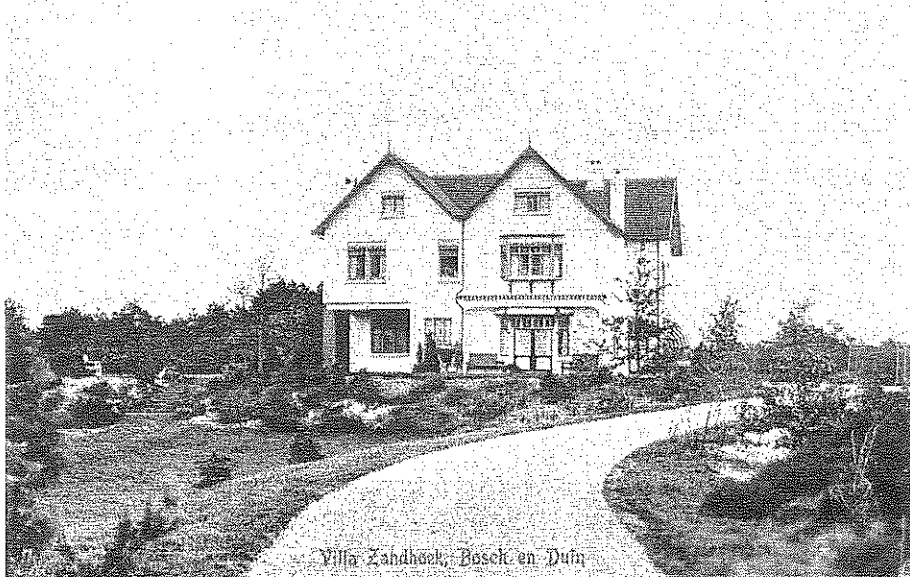

een stuk grond te kunnen overnemen in Bosch en Duin. In eerste instantie was gedacht aan een perceel nabij de halte Bosch en Duin. Maar later koos men voor een perceel aan de zandweg langs de spoorlijn Utrecht - Amersfoort nabij de Dolderseweg richting Utrecht, de huidige Paduaweg. Het adres was toen nog Dolderseweg 13.

Op 16 september 1910 diende de E.M.B. bij de gemeente Zeist een bouwaanvraag in voor het bouwen van een accumulatorengedouw. Toen de vergunning was verkregen werd snel met de bouw begonnen. De accumulatoren zouden kunnen dienen als een tijdelijke opslag van stroom. Overdag wanneer er minder stroom werd gebruikt, werden deze accumulatoren geladen om 's avonds de klanten beter te kunnen voorzien. De E.M.B. breidde haar leveringsnet steeds verder uit.

Het gebied van Bosch en Duin dat de E.M.B. van elektriciteit voorzag lag ten noorden van de Amersfoortseweg tot aan de spoorlijn Utrecht - Amersfoort en ten westen van de Dolderseweg.

In Bosch en Duin werden vele percelen grond verkocht en daarop grote villa's gebouwd. Alle villa's wilden graag een elektrische aansluiting.

Villa Zandhoek gebouwd in 1908. Coll. Van de Poll-Stichting

Over het gehele gebied ten noorden van de spoorlijn Utrecht - Amersfoort werd door E.M.B. een leidingnet aangelegd. Dus ook het terrein van de zeepfabriek "De Duijf" en de Willem Arntsz Stichting werd van elektriciteit voorzien. Het stroomtarief voor de Willem Arntsz Stichting aan de Dolderseweg was in een overeen-

komst vastgesteld. Het bedroeg boven een verbruik van 1000 K-Watt uur per jaar slechts f 0,18 per K-Watt uur.

En voor krachtstroom overdag boven het gebruik van 2000 K-Watt uur per jaar f 0,10 per K-Watt uur. Deze tarieven waren voor die tijd bijzonder laag.

De Heer Mr. H.J.H. Baron van Boetzelaar van Oosterhout in huize Dijnseburg ten zuiden van de Amersfoortseweg had bij de E.M.B. een verzoek ingediend voor een aansluiting op het net.

Ook naar huize Dijnseburg werd een leiding aangebracht.

Langs de 'Utrechtseweg' liep het leidingnet door over het grondgebied van gemeente Zeist richting het centrum. In september 1910 verzocht de heer G. Vermeer toestemming aan de gemeente Zeist voor het plaatsen van een 3 PK elektromotor. Deze was bestemd voor zijn werkplaats houtbewerking aan de Steniaweg nr. 9. De elektromotor moest dan aangesloten op het elektriciteitsnet van E.M.B. Hij kreeg daarvoor toestemming. Begin december 1910 vroeg de heer H. Broedelet een vergunning aan voor het plaatsen van een 3 PK elektromotor. Deze moest gebruikt worden voor zijn autowerkplaats aan de 1e Dorpsstraat nr. 18 en aangesloten op het net van de E.M.B.

De vergunning werd op 22 december 1910 verleend.

Hinderwet.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der gemeente Zeist, brengen ter algemeene kennis, dat bij hun besluit van heden, ingevolge art. 8 der **Hinderwet**, aan H. Broedelet, wonende alhier, vergunning is verleend tot de plaatsing van een electro-motor van 3 P.K. ten dienste zijner inrichting tot het herstellen van automobielen in het perceel 1ste Dorpsstraat 18, kadastraal bekend gemeente Zeist, sectie G, no. 1537. Zeist, den 22 December 1910.

Den burgemeester en wethouders voornoemd,
CLOTTERBOOKE PATIJN v. KLOETINGE,
voorzitter.
J. M. VAN DER HELJDEN, secretaris.

Uit de Weekbode van 24 December 1910

Het gemeentebestuur van De Bilt vroeg in september 1910 aan de E.M.B. of het mogelijk was stroom van de centrale te betrekken volgens dezelfde voorwaarden als het Krankzinnigengesticht Willem Arntsz Hoeve aan de Dolderseweg. De E.M.B. ging daarmee akkoord en stelde daarover een overeenkomst op met de gemeente De Bilt.

In het tweede deel, in het volgende nummer, leest U hoe de Gemeente Zeist verder om ging met de levering van elektriciteit.

Gerrit Daalmeijer en Metje Daalmeijer-Overweel

Door Mieke van der Ploeg

Op Het Stille Hofje aan de Pleineslaan zijn sinds 1904 veel Doldenaren begraven. In de jaren 1936 tot 1946, en vanaf eind jaren '70, werd er weinig of niet begraven.

Sinds begin 2007 is het Hofje opnieuw in gebruik genomen. Het bestuur van de Stichting Het Stille Hofje probeert nu zo veel mogelijk nabestaanden te vinden van de mensen die er in het verleden al te ruste zijn gelegd, om hun herinneringen aan die mensen op te tekenen.

Dit verhaal over het echtpaar Daalmeijer is gebaseerd op de herinneringen van hun enige nog in leven zijnde kind, de jongste zoon Gerrit. Die is nu 73 jaar oud, en woont nog steeds aan de Pleineslaan in het huis waar hij werd geboren!

De data zijn in het bevolkingsregister van Zeist nagezien en waar nodig gecorrigeerd door Pierre Rhoen.

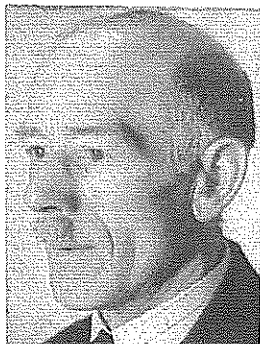
Vader Gerrit Daalmeijer werd geboren in Jutphaas op 3 augustus 1887, en overleed op 24 februari 1976 in Den Dolder.

Moeder Metje Overweel werd geboren in Jutphaas op 20 september 1890, en overleed op 9 juli 1962 in Den Dolder.

Wat de ouders van Metje deden voor de kost weet Gerrit jr. niet. Ze kwam uit een groot gezin met vier broers en twee zussen. Gerrit sr. kwam uit een nog

iets groter gezin, hij had vier broers en drie zussen. De vader van Gerrit sr. werkte op de windwip- en korenpelmolen 'De Batavier' naast het huis 'De Doorslag'. Het gezin woonde in een klein daggeldershuisje dat vóór de molen stond. Het was een wankel huisje. Het grote gezin moest er zo veel mogelijk midden door heen lopen, want als er teveel aan één kant zaten of stonden, zou het omvallen. Althans: dat was het verhaal. Gerrit jr. ging af en toe vissen met zijn vader en broers, en dan kwamen die verhalen!

Hoe zijn ouders elkaar ontmoet hebben weet Gerrit jr. niet. Ze trouwden op 11 juni 1919 in

Jutphaas; ze waren toen 31 en 28 jaar oud.

Metje had tot haar huwelijk gewerkt als keukenmeid bij een welgestelde familie in Utrecht, en had daar heel erg goed leren koken.

Gerrit sr. werkte als stoker op het baggerschip van een zwager. Toen de boot verkocht werd, kwam hij als stoker/machinist te werken in het Willem Arntszhuis in de Agnietenstraat in Utrecht.

Gerrit en Metje kregen vier kinderen, waarvan de eerste drie in Jutphaas werden geboren: Lena op 31 maart 1920 (zij overleed op 15 februari 1979 in De Bilt), Kees op 14 juni 1922 (hij overleed op 31 mei 2001) en Piet op 13 oktober 1926 (hij stierf op 23 april 2002 in Den Dolder).

Niet lang na de geboorte van Piet kwam Gerrit sr. werken op de Willem Arntszhoeve hier in den Dolder, weer als stoker/machinist. En het gezin verhuisde naar het wijkje "Ons Belang" in Soesterberg. (Dat wijkje is later gesloopt vanwege het vliegtuiglawaai van de militaire basis; nu staan er magazijnen van Food Service waar o.a. de Remia producten opgeslagen worden.)

Op 29 december 1931 kon het gezin in Den Dolder komen wonen op de Pleineslaan 48.

En hier werd Gerrit jr. als nakomertje geboren op 20 juli 1934; zijn ouders waren toen 47 en 43, zijn zus 14, zijn broers 12 en 8 jaar oud.

Vader Gerrit sr. heeft tot zijn 65e op de W.A.Hoeve gewerkt. Vanuit het ketelhuis werd de hele W.A.Hoeve voorzien van warm water voor verwarming, wasserij, bakkerij en voor huishoudelijk gebruik). Er stonden vier kleine ketels en twee hele grote, waar per dag gemiddeld 20 à 25 ton kolen in geschept moesten worden, de hele dag door.

Als stoker/machinist had hij vaste werkdagen op de Hoeve: zes dagen per week werken, van 5.00 tot 15.00. Maar ook op zondag, want er was alle dagen warm water en zo nodig. Dus de dag dat hij vrij was wisselde. Late diensten deed hij niet, daar waren anderen voor.

Gerrit jr. vertelt dat de kolen per trein werden aangevoerd. Naast het spoor stond een grote loods. Vanuit de treinwagons werden de kolen op een zijspoor in lorries gelost. Er liep een smalspoortje over de hele Stichting, en patiënten duwden de kolenlorries dan naar het ketelhuis. Daar had vader een vast stel patiënten (Gerrit en Willem) die de kolen met kruiwagens naar de ketels brachten.

"Dat waren bekende figuren in het dorp," vertelt Gerrit jr., "ze hielden ook wat konijnen, en 's avonds liepen ze met de kruiwagen naar de groentemannen in het dorp, Koudijs en Valke, om daar groenteafval voor hun dieren te halen."

Vader kwam dus elke dag vroeg thuis, en was daar als Gerrit jr. uit school kwam. Vader was vrijwel altijd in aan het werk in de diepe achtertuin die helemaal was ingericht als moestuin. Gerrit sr. maakte dus echt heel lange dagen. Hij was heel lenig, hij trok zich vaak op aan een stang die bedoeld was om kleden op uit te kloppen.

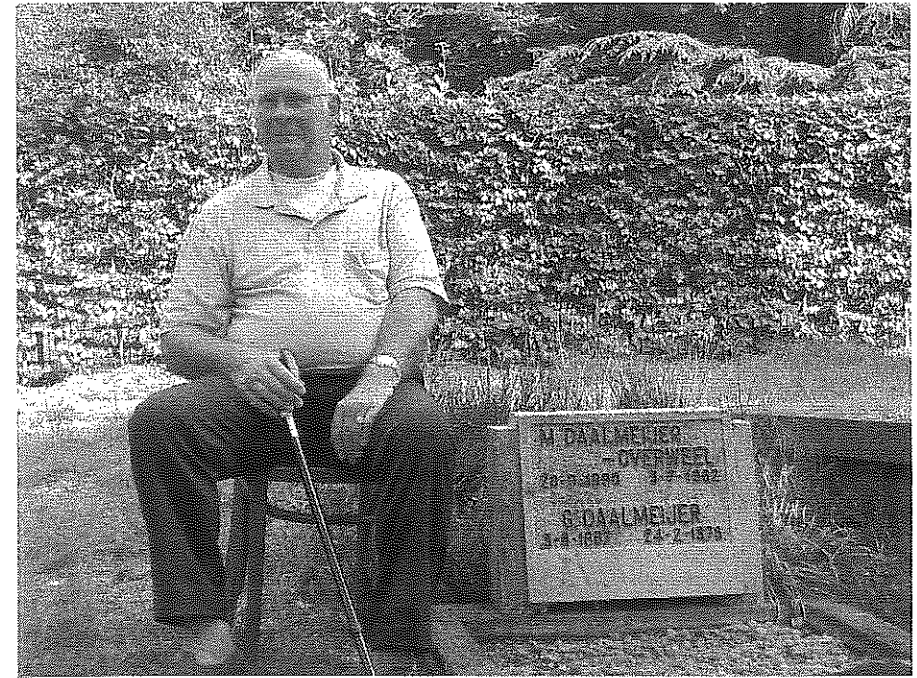
Moeder was ziekelijk, en leidde een steeds meer teruggetrokken leven. Na de ge-

boorte van Gerrit jr. kreeg ze trombose, en ze had heel lang “open benen”. Dat heeft jaren geduurd, in de herinnering van Gerrit jr. En toen haar benen eindelijk dicht waren kreeg ze regelmatig TIA's (kleine herseninfarctjes waarvan de verschijnselen vaak binnen een dag weer wegebden). Maar zoals gezegd: ze kon dus heel goed koken. Ze was altijd bezig in de keuken. Vader verbouwde aardappelen en groenten, en moeder conserveerde veel daarvan in weckflessen om in de winter te kunnen gebruiken. Als Metje niet in de keuken bezig was zat ze te breien of te slapen. Gerrit moest na school (hij zat op de Openbare Lagere School aan de Hertenlaan) vaak wat boodschappen doen voor moeder, die het huis niet meer uit kwam. Veel verse waar werd aan huis verkocht (zuivel, groenten, brood), maar de andere dingen zoals kruidenierswaren moest hij dan voor moeder gaan halen.

Veel gezamenlijk gezinsleven kan Gerrit jr. zich niet herinneren. Iedereen was altijd aan het werk! Hij zelf kwam veel bij de families Van Amerongen en Van den Dijssel over de vloer, waar leeftijdsgenoten waren om mee te spelen. Hij was eigenlijk altijd aan het voetballen! Maar dat is weer een heel ander verhaal. Lena trouwde als eerste, in september 1946. Ze bleef nog een half jaar met haar man inwonen, in de voorkamer, tot de huizen aan de dr. Boswijklaan klaar waren en ze daar de bovenwoning van een duplex konden betrekken. Piet ging vrijwel gelijktijdig als vrijwilliger naar Indië, voor de politionele acties. Hij is er daarna blijven wonen en werken, en heeft een Indonesische vrouw getrouwd.

Kees trouwde op 23 januari 1947 en ging meteen elders wonen. De drie oudste kinderen van Gerrit en Metje vlogen dus binnen enkele maanden na elkaar uit. Toen was Gerrit jr. op zijn dertiende ineens alleen met zijn ouders. “Zowel vader als moeder vielen vrijwel meteen in slaap zodra ze in een stoel zaten,” zegt Gerrit jr.. Ze waren natuurlijk al behoorlijk op leeftijd en ze werkten zo hard. Vader had een leunstoel waarvan de rugleuning in vier standen kon worden versteld met een dwarshoutje. Moeder had een gewone stoel rechtop aan tafel, maar wel met leuningen, en daar heeft ze menig dutje in gedaan. Bankstellen waren er in die tijd nog niet!

Gerrit jr. zelf moest ook al snel hard werken. Na de lagere school hele dagen als schildersleerling, en tegelijkertijd nog zes jaar lang vier avonden per week naar de avondschool voor lessen in rekenen, taal en de theorie van het schilderen. Op zaterdag voetbalde hij altijd bij DOSC. Bij WADO (het Willem Arntszhoeve DansOrkest) speelde hij ook nog trompet en trombone. Op zijn 7^e of 8^e had hij zijn eerste muzieklessen gekregen, samen met Harrie Oudenes in hun oude schuur, van de heer Kragting (es-bas blazer in het Utrechts Stedelijk Orkest). Gerrit sr. was op een andere manier bij de muziek betrokken: in zijn vrije tijd was

Gerrit Daalmeijer Jr. bij het graf van zijn ouders zomer 2007

hij de vaandeldrager van Excelsior. Hij liep dus letterlijk vóór de muziek uit, nog vóór de tambour maitre. Het vaandel stond bij hem thuis op zolder in opslag. Na de oorlog was Gerrit Daalmeijer jr. één van de oprichters van het Dr. Engelhardcorps. En dat oude vaandel is daar, helemaal opgeknapt, tot op de dag van vandaag nog steeds in gebruik!

Lopen deed vader in ieder geval veel. Pas ná de oorlog kreeg hij zijn eerste fiets, geregeld door zoon Kees die in het verzet had gezeten en daar nuttige contacten had opgedaan. Tot die tijd ging vader lopend naar het werk, en lopend naar de kerk op de Dalweg in Zeist (moeder ging niet mee). Een zus van vader kerkte daar ook, herinnert Gerrit jr. zich.

's Middags om een uur of één kwam vader vanuit de kerk lopend weer thuis. Hij kreeg koffie, daarna gingen ze eten, en dan ging vader naar boven met de vaste formule: “even de paraplu halen, dan kunnen we straks een stukje wandelen”. Maar hij kwam pas om half vier weer beneden na een welverdiend slaapje, en dan was het natuurlijk te laat voor nóg een wandeling!

Wat voor geloof vader had weet Gerrit jr. niet. Er werd aan tafel bij het eten niet gebeden, en hij zat op de openbare school. Maar vader ging dus wel elke zondag naar de kerk.

Vader had nog een activiteit: hij zat in het bestuur van de buurtvereniging van de Pleineslaan die er toen was. Voor Koninginnedag werden elk jaar aan het begin en aan het eind van de Pleineslaan twee grote poorten over de weg gezet, een soort erebogen.

Er werden langs de laan ook vlaggetjes opgehangen van boom tot boom, en aan de Muziektent die toen nog stond op de plek waar nu de Maria Christinakerk staat. Dan was er dus muziek, er waren kinderspelen maar ook tonnetje steken voor de groten (ringsteken, waarbij je een kwak water over je heen kreeg als je mis stak). Vader bouwde de hellingbaan en de zeepkist die er voor nodig waren met materiaal van de W.A.Hoeve, en alles stond de rest van het jaar in zijn schuur opgeslagen.

Toen Gerrit sr. in 1954 met pensioen ging was Gerrit jr. nog niet getrouwd.

Hij trouwde, 23 jaar oud, op 21 maart 1958 met Miep, en het jonge echtpaar trok bij Gerrit's ouders in, op de bovenverdieping.

Alle drie hun kinderen zijn hier geboren, en ze wonen hier zelf nog steeds. Toen het oudste kind kwam woonden beide grootouders nog beneden.

Miep ging elke week op woensdagochtend verstelwerk doen in het gezin van kap- per Vos. Maar moeder Metje had niet graag dat Miep van huis was. Ze kwam zelf in die tijd niet meer van bed af en eiste veel zorg. Elke week bleek ze, als Miep thuiskwam, weer een TIA te hebben gehad! De tweede zwangerschap van Miep eindigde in een miskraam. De dokter heeft toen gezegd dat moeder Metje elders verpleegd moest worden, de zorg werd te zwaar voor Miep ("ze was nogal lastig", vertelt Miep, "ze lag veel te roepen en te schreeuwen"). Daarom werd Metje op- genomen in het "rusthuis van zuster Puijk" aan de Paltzerweg. Ze heeft er nog maar drie maanden gewoond, toen stierf ze op 3 juli 1962.

Vader Gerrit vond zelf dat hij ook maar eens weg moest om de jonge mensen ruimte te geven. Hij vroeg daarom keer op keer aan zuster Puijk of hij ook bij haar kon komen.

In juni 1962, net vóór de dood van Metje, trok hij zolang in bij Lena, die met haar man H.I. Windhouwer niet meer op de duplexwoning aan de dr. Boswijklaan woonde, maar in een heel huis aan de dr. Engelhardlaan.

En al in september datzelfde jaar kon hij bij zuster Puijk terecht. "Ze zei dat ze er wel eens één wilde hebben die nog lopen kon," zegt Gerrit jr.

Vader heeft nog veertien jaar in het rusthuis gewoond. Hij was altijd erg flexibel, en werd daardoor vaak van kamer naar kamer verschoven als dat voor andere be- woners beter uitkwam. Toen in 1974 het nieuwe gebouw De Hulshorst aan de Dolderseweg beschikbaar kwam, heeft zuster Puijk hem daar eindelijk een vaste kamer kunnen geven. Dat verdiende hij wel, vond ze. Daar heeft hij de laatste twee jaar van zijn leven gewoond.

Lekker gezellig. Remia

**Remia Den Dolder:
Sauzenhart van
Nederland.**

